

nem 27 Illiberitanum uti exemplar Canonis 3 Nicæno constituen- do obtulisse? Quis neget Illiberitanos Canones in Synodo Are- latensi I, et II recitatos esse, quum iisdem condendis Canoni- bus exemplum videantur fuisse Illiberitani? Quis ignoret Sy- nodum Toletanam I Nicænam tanquam normam ordinationibus celebrandis agnovisse? Insuper vero simile est, Episcopos Cas- tullonensem, Cæsaraugustanum, Emeritensem, Cordubensem, Barcinonensem, qui Concilio Sardicensi interfuere, ipsius Ca- nones in patriam redeuntibus attulisse, præsertim quum Syn. Va- lentina Can. 6 ad Canonem 19 Sardicensem, et Bracarensem I cap. 20, alias Canone 38, ad Canonem 13 ejusdem Sardicensis respexisse videantur. Inde prono alveo fluit, Hispaniarum Ec- clesiam habuisse jam sæculo IV Canones Nicænos, Illiberitanos Sardicenses. An essent seorsim positi, vel una tria hæc collecta Concilia, non moramur.

Huic nascenti Codici accessisse videntur sæculo VI Galli Ca- nones, quos memorat Syn. Tarraconensis Can. 11; atque inter hos Synodi Regiensis, cujus numero 5 retulit Synodus Valenti- na, Can. 2, et Agathensis, cujus numero 26, et Aurelianensis I, cujus numero 9 retulit quoque Synodus Ilerdensis Can. 3. Adji- ciebantur fortassis semel ac condebantur et Hispani; nam eadem Synodus Ilerdensis Can. 16 non ad alium videtur respicere Ca- nonem, quam ad 12 Tarraconensem; ac nisi fallamur, adjuncti quoque sunt Constantinop., Ephesinæ, et Chalcedonensis: Canones quippe ejusdem Chalcedonensis, quæ postremo celebrata est, renovavit Synod. Barcinonensis an. 540 Can. 10. *De monachis id observari præcipimus, quæ Synodus Chalcedonensis constituit.*

Hucusque ex conjecturis, at non levibus, Canonum Codi- cem in Hispania deprehendimus; verum medium jam sæcu- lum VI ingressis, nullam nobis relinquit hæsitacionem Syn. Bra- carensis I, in qua quidem post Canonem 17, agente Metropolita Lucretio, *relecti sunt ex Codice coram Concilio, tam generalium Synodorum Canones, quom Localium;* quorum observantia indic- ta est capite 22, alias Can. 41. *Item placuit ut quæcumque præ- cepta antiquorum Canonum modo in Concilio recitata sunt, nullus audeat præterire.*

Itaque per id temporis exstabat in Hispania Codex ex qua- tuor Conciliis generalibus, Nicæno, Constantinop., Ephesino, Chalcedonensi, ac Provincialibus conflatus. Id apertius indicat Syn Bracarenensis II in præf. §. 3: *Sancti enim Patres, ac præ- decessores nostri, aut Generales Synodos undique collecti pro unita-*

te rectæ fidei fecerunt, sicut in Nicæna contra Arium, et Constan- tinopoli contra Macedonium, et in Epheso contra Nestorium, et in Chalcedonensi contra Eutychetem, ac certe speciales Synodos per suas unusquisque Provincias pro secundis contentionibus..... per singulas quoque definitas Canonum sententias, mediante inter eos Dei spiritu conscripserunt, quas oportet nos legere, intelligere, et tenere.

Quænam autem forent Localia Concilia hæc, quibus Hispanus constaret Codex, comperta res est; nam præter Gallica, de quibus jam supra, adjecta quoque erant Græca ante Chalcedo- nense habita, Africana item, et Hispana quamplura. Parentes enim nostri, quibus solemne erat, antiquatas improbitate homi- num sanctiones iterata firmare constitutione, ut colligitur ex Synodo Toletana II in exordio, quum in Synodis per id temporis coactis (ipsa præsertim Bracarensi I), ad priora Canonum statuta nos provocant, non ad alia videntur respicere, quam ad qua- tuor Generalia, ad Orientalia Chalcedonensi antiquiora, ad Afri- cana, et Hispana; quod ut patefiat, visum est, hanc subjece- re tabellam.

Synodus Bracar. I an. 563.

Capite 8. . . . . ad Valentinum Can. 6.

Capite 13. . . . . ad Laodicænum Can. 44.

Capite 15. . . . . ad Nicænum Can. 5.

Capite 19. . . . . ad Carthagin. II Can. 3.

. . . . . et Toletanum I Can. 20.

Capite 20. . . . . ad Sardicensem Can. 13.

. . . . . *Syn. Bracar. II an. 572.*

Canon 2. . . . . ad Tarraconensem Can. 8.

Canon 3. . . . . ad Aurelianum II Can. 3.

. . . . . et Turonen. I Can. 38.

. . . . . *Syn. Toletana III an. 589.*

Canon 2. . . . . ad Constantinop. in Symb. Fidei.

Canon 3. . . . . ad Carthag. IV Can. 32.

. . . . . et Agathense Can. 7.

Canon 6. . . . . ad Agathense Can. 7.

Canon 11. . . . . ad Illiberit. Can. 3, 7, et 47.

Canon 11. . . . . ad Nicænum Can. 11.

Canon 19. ad Carthag. IV Can. 31.

Syn. Hispanen. I an. 390.

Canon 4 ad Agathense Can. 33.

Canon 1 et 2 ad Toletanum III Can. 3.

Et sane Martinus Bracarensis, qui labente eodem sæculo VI Collectionem concinnavit, Africanos simul et Gallicanos Canones in Hispaniam inductos invenisse videtur, ac græcos quoque, tametsi corruptos, ut in ipsa indicat Præfatione. Quo pacto advecti fuerint in Hispaniam Gallicani Canones, nemo inquirat, qui Hispanos Episcopos celebrando Concilio Arelatensi II concessos aspiciat. Græcos autem suspicamur missos esse ad Galliarum Episcopos à Leone M. quum eosdem de gestis Concilii Chalcedonensis, in quo adprobati sunt, certiores reddidit. *Epist. novo ord.* 103, atque inde in Hispaniam advectos; id quod innuere videtur Idatius in *Chron. Olimpiad.* 307. 3 Africanos demum Donatus forsàn una cum Monachorum regula in Hispaniam adduxit, uti colligitur ex S. Ildephonso *de Viris Illustrib.* cap. 10.

Interea Martinus è Pannonia, quæ nunc Ungaria dicitur, oriundus, ex Oriente, quo se jam dudum diverterat, in Hispaniam profectus, Gallæciam venit, ibique primùm Dumiensis à se erecti Monasterii, dein vero Bracarensis Episcopus renuntiatus est. Hic, ut erat græci sermonis peritissimus, græcos Canones græcæ fidei reddere, et puriore latinitate donare cupiens, propriam ex his, et Africanis, Gallis, ac Hispaniensibus Conciliis Collectionem edidit an. circiter 570, per materias digestam, et in 84 Capitula tributam, quorum 19 priora Episcopos, 49 quæ sequuntur Clericos, 16 reliqua Populum spectant. Eam Nitigesio, et universo Concilio Lucensi obtulit, quod aliquod fuisse ex haberi solitis in eadem Civitate non negat Florezius *Hispan. Sacræ tom. 4 tract. 3 cap. 3 num. 77.* Non omnes omnium Conciliorum Canones ad suam efformandam Collectionem adsumsit, sed eos duntaxat, qui sibi visi sunt utiliores; et græcos non stricta, et verbo verbo respondente versione transtulit, sed libera, qua non voces, sed sententias exciperet, eadem ferme ratione, qua in latinis transcribendis se gessit.

Verum mirari subest, quam acriter in Martinum Berardus in Præfat. *ad Grat. Canon. Observ.* 5, et ex eo fortassis Selva-

gius invehantur. Ajunt 4 in contrariam, detorsisse sententiam Canonem 9 Concilii Ancyran, ex quo caput 39 suæ Collectionis confecit. At si hujusmodi Canon transcriptus fuisset à Martino prout in vulgata versione exstat, turbas excitasset apud Latinos, ubi contraria semper viguit disciplina: prudenti igitur consilio græcum Canonem latinum fecit, sive ad Hispanæ consuetudinis indolem jure optimo adcomodavit. Adhæc: Quis adserere audeat vulgatam Canonis Ancyran versionem adcuratorem esse Martini versione, in qua Canones sibi duxit ad pristinam lectionem revocare? Martini inquam, qui utriusque idiomatis peritissimus audiebat, et teste Gregorio Turonen. *Hist. Franc.* lib. 4 cap. 38, nulli secundus suo tempore habebatur? Profecto non omnes hujus Canonis lectiones cum Martini versione pugnant.

Ajunt 2 quod plures ex diversis Conciliis Canones simul adnexerit, videlicet Canonem 3 ex Nicæno, 4 ex Toletano I, et 15 ex Bracarensi I, et ex his caput 32 suæ Collectionis efformaverit; sed perperam; quantumcumque quippe est præfatum caput 32, ex solo Canone Nicæno desumptum videtur; si quod autem vocabulum Collector addidit, non ex aliis binis Canonibus, sed ex propria addidit sententia ad planiorem Canonis enuntiationem. Quod vero sit juxta sententias etiam Toletani, et Bracarensis; quid? Omnia ferme terrarum orbis Concilia eandem plus minus disciplinam tradidere ac Nicænum Canonem 6. Quæ quum ita sint, non est cur condonemus Berardo, quod dixerit: *Ego meliores simplicioresve interpretes tutius exoptaverim. Gloriarer quidem Martinum Bracarensis institutorem rerum sacrarum habere, non autem uterer eo tamquam Canonum Collectore, in quo non tantum doctrina spectanda est, quam simplicitas, et probata fides.* Quis putaret unquam prudentissimi alioqui ingenii virum tam acriter, tamque extra æquitatis limites in præclarum Martini nomen invecturum, quasi in insignem Canonum artificem? At temperantius videtur egisse cum eo in *Institution. Juris Eccles. Patr. 1 Tit. 9 § 6.*

Itaque binæ aderant in Hispania Collectiones; brevis alia Martini, velut epitome ad expeditiorem causarum discussionem, et qua nonnunquam etiam utebatur Ecclesia, ut videre est in fragm. Codicis Wigiliani: *De ordine celebrandi Concilii*, quod suæ inseruit *Collet. Max.* tom. 4 part. 3. Apparatus, Card. de Aguirre; fusior alia, quæ omnes amplecteretur Canones, nullis demtis, vel inmutatis vocibus, quæ quidem à singulis quibus-

que Conciliis pedetentim exerescebat. Unde Syn. Tolet. IX in Præf. id communi deliberatione decrevit; ut capitula, quæ in priscis Canonibus minime habeantur inserta, pari promulgarentur sententia, et antiquis jungerentur Regulis, perenni jugitate mansura, et omni reverentia observanda.

Hic Codex ille fortassis est, cujus meminit Reccaredus, qui quum Synodi Toletanæ III sanctiones, quantum in se esset, ratas habere decerneret, ad eas sed refert sicut plenius in Canone, hoc est in Codice continebantur: ille inquam Codex, cui se conferunt Patres Syn. Hispalens. I, qui quum Canonum statuta consulissent, quid tunc esset decernendum, in Canone compererunt, desumpto ex Concilio Agathen. Can. 33; atque ille demum, quem profert Synodus Toletana IV, quæ methodum habendis Conciliis præscribens Can. 4, post plures recensitas cæremonias, hæc subdit: *Diaconus Alba inductus, Codicem Canonum in medio proferens, capitula de Conciliis agendis pronuntiet.*

Porro Hispanus iste Codex sæculo VII non potuit non jam esse prægrandis, quippe qui permultos in se comprehenderet eo usque in Hispania constitutos Canones; id quod testatur Synodus Toletana VII, in ejus Exordio: *Nam licet tantæ, ait, Constitutiones Canonum exstant, quæ ad omnem possent correptionem sufficere, si quis eas dignetur libenter attendere, tamen quia luminis claritas tanto amplius emicat, quanto fuerit studiosius sæpissime contrectata, non parum proficit ad emendationem multorum, si dum ea, quæ constituta sunt, per fraternam collationem ad memoriam reducantur, et illa magis adjiciantur, quæ aut deesse videntur, aut omnino constituenda competenter existimantur.*

Profecto Hispanus iste Codex idem videtur esse, aut saltem non absimilis illi, quem in Ecclesia Urgellensi exstare ait Aguirius tom. 1. dissert. 2. Escurs. 1. §. 13, qui præfert Concilia quatuor generalia, Orientalia usque ad Chalcedonense, Africana, et Hispana. Sed ineditum hunc Codicem, sicut et germanam S. Isidori Hispalensis Collectionem, quam in Archivis delitescere ajunt, nobis datum non est vel aspicere.

Nec vero Conciliorum tantum Canonibus conflata erat Collectio hæc, sed continebat quoque Synodicas Romanorum Pontificum Epistolas, eas vel maxime, quæ ad Hispaniarum Episcopos mittebantur. Id innuit Synodus Toletana III Can. 1: *Permaneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul et Synodice Sanctorum Præsulum Romanorum Epistolæ.* Inter quas si

Canonis sententias perpendimus, recensendæ sunt, Epistola Siricii ad Hincmarum Tarraconensem, binæ Hilarii ad Tarraconenses, et altera Hormisdæ ad Episcopos per Hispaniam. Continebat forsitan et alias Epistolas, videlicet Vigili Pap. ad Profuturum Bracaren., cujus meminit Synodus Bracar. I post Canonem 17, Innocentii I ad Exuperium Tolosanum, et Decretum Gelasii de Canonicis Sacræ Scripturæ libris, quibus sibi adhæreret duxit Synodus Toletana IV Canon. 17 alias 16. Epistolam itidem Leonis M. ad Rusticum Narbonensem, cujus auctoritate nixa Synodus Toletana VI Canonem 8 condidit. Epistolam etiam ejusdem Leonis nunc 108, ad cujus caput 4 respexit Synodus Toletana XI Canone 12. Alteram Gelasii ad universos Episcopos per Lucan., ad cujus caput 7 videtur intendere Synodus Hispalensis II Canone 6, aliasque complures.

Hujus amplissimæ Collectionis index, vel si mavis *Repertorium* sæculo fortassis VII labente confectum, et in libros duodecim tributum, quod suo præfixit Tom. 4 *Collectionis* Card. de Aguirre, et Tom. 1 de *Antiquitat. Ecclesiæ Hispanæ* Cajetanus Cennius, plane demonstrat Codicem tunc in Hispania viguisse ex Conciliis generalibus, Orientalibus ante Chalcedonense, Africanis, Gallis, et Hispanis, atque ex Epistolis Romanorum Pontificum à Damaso usque ad Gregorium M. conflatum, uti evincitur ex analysi Indicis ejusdem, quam præfatus Cennius tradidit *ibid.* in Præfat. à §. 12.

Quisnam vero fuerit hujus Collectionis auctor, haud facile erit demonstrare. Idem Cennius S. Isidoro Hispalensi adjudicandam acerrime contendit; nos tamen vero simile tantum putamus, eoque verosimilius quo leviora adparent momenta, quæ in contrarium objiciuntur. Et revera nihil nos movet, quod Braulio; et Ildephonsus, qui ejus operum censum intexuerunt, nullo ab Isidoro compacti Codicis meminerint; non enim hi cuncta S. Doctoris opera recensere sibi in animum induxerunt: non Ildephonsus; siquidem aliquorum meminit Braulio, quæ ille prætermisit; non Braulio, quippe qui, enumeratis aliquot Egregii Doctoris libris, hæc subdit: *Sunt et alia ejus Viri multa opuscula, et in Ecclesia Dei multo cum ornamento inscripta:* quibus sub verbis nemo non novit Collectionis opus comprehendere potuisse. Quod autem noluerit illud nominatim exprimere, id potuit esse in causa, vel quia Isidorus Collectionem non invenit, sed confectam vel auxit, vel expolivit, seu quia usitatum, immo frequentissimum fuit, ut Episcopi peculiarem Canonum Codi-

eam efformarent. Reponent non pauci: recensentur ibi Concilia Toletana à 5 ad 16, S. Isidori ævo posteriora: esto; sed Collectio secundas operas post S. Doctoris obitum persensit. eique successu temporis aliæ atque aliæ manus accessere.

Inde colligere est, minime fuisse hanc Dionysianam Collectionem, quum in hac tot distinguantur capita quot Canones, non ita in nostra, quæ in tot tribuitur capita quot Concilia. Immo neque in animum inducere possumus, ut credamus, Dionysii Collectionem in Hispania viguisse, maxime tempore Concilii Bracarenensis an. 563. Id excogitatum primo videtur à Natali Alexandro, *Sæculo I. Dissert. 21*; qui hanc Synodum secundam vocans, in errorem à rerum Ecclesiasticarum Dissertatore alienum impexit; siquidem Synodus Bracarenensis, quam primam forsitan putat Natalis, et quam ex abditis nescimus quibus scriniis eruisse se, mentitus est Britus, inter apertas nebulonum fabellas jure merito enumeratur. A Natali simul cum errore hoc, sententiam illam exorbnit Selvagius, ea motus de causa, quod utraque Synodus Bracarenensis, et Toletana IV eandem servaverint methodum, quam in sua Collectione Dionysius. Verum nos, qui in hac iavestiganda adfinitate otii nonnihil impedimus, non potuimus parem utriusque Synodi cum Dionysiana Collectione methodum expiscari.

Adhæc quatuor sunt adhuc, quæ Selvagii opinioni adhærere non sinunt. 1 Si Hispani usi essent Dionysiana Collectione in Synodo Bracarenensi laudata, hæc profecto non latuisset Martinum, quippe qui eidem qua Episcopus Dumiensis interfuit; at illam neque conspexisse ex eo colligitur, quod Martinus græcos Canones repererit subobscuros, et non legitime conversos, quia *difficile est, ut ipse ait in Præfatione, ut simplicius aliquid ex alia lingua transferatur in alteram.* Nunc igitur. ¿Quis sibi persuasum habebit græcos Canones vitiose translatos esse à Dyonysio, Abbate Scythæ, qui teste Cassiodoro, *Divinarum Lectionum cap. 23 tantæ Latinitatis, et Græcitatatis perilia fungebatur, ut quoscumque libros Græcos in manibus acciperet, Latine sine offensione transcurreret, iterumque Latinos Attico sermone legeret?* 2 Si eandem Hispani Collectionem excepissent, vero simile excepturos esse quoque Eram Christianam, qua tamen usitati non sumus nisi post annum 1000. 3 Ex eo etiam evincitur ignotam fuisse apud nos Collectionem hanc, quod Canones ita dicti Apostolorum, quibus prima hujus Codicis inscribitur pagina, nunquam receptos, probatos nunquam, nunquam recensitos inve-

niamus. 4. Quod Concilia nostra, quum ad præteritos se conferunt Canones, nunquam eos, nequidem Græcos, eisdem numeris designatos referant, quibus in Dionysia Collectione, sed eo tantam numerorum ordine notatos, quem primi eorundem Canonum conditores ipsis præscripsere, uti ad paret in Synodo Toletana XII Canone 4., et in fragmento Codicis Wigiliani supra memorati §. *Finita autem.*

(*) De ampla illa Collectione, quam sub D. Isidori auspiciis in lucem prodiiisse credimus, licet integram talis operis executionem Hispalensi Præsuli adscribere non audeamus, et quæ *Gothica* appellari solet, sat in præcedentibus §§. Selvag. Adnotatores. Memoratu quidem digna est alia Collectio, Arabico idiomate conscripta, quam Presbyter nomine *Vincentius*, ad usum nobilissimi cujusdam Episcopi, die 17 Octobris an. Dom. 1049, ut ipse consignavit, complevit, quo sub Maurico jugo oppressi nostrates Christiani, rectam et fidei et morum doctrinam retinerent; cujus unicum exemplar membranaceum, cuphycis exaratum litteris, ipsa vetustate in quibusdam vel mutilum vel oblitteratum, foliis 433 constans, inter Escorialenses codices repletum, iis, quibus nunc utimur, verbis describit D. Franc. Anton. Gonzalez, publicæ Matritensis Bibliothecæ Præfectus, qui laudatam Gothicam Collectionem annis 1808—21 evulgavit.

Arabicam quoque typis mandare, rege Carolo IV, in mente erat; et cum hac de re ageretur, an. 1798 D. Petrus Ludovicus Blanco, ejusdem quoque Bibliothecæ Moderator, Legionensis postea Episcopus, opusculum edidit sub titulo: *Noticia de las antiguas colecciones canónicas inéditas de la Iglesia Española, que de orden del Rey N. S. se publicarán por su Real Biblioteca de Madrid*: unde quæ sequuntur transcribimus, et melius tum Arabicus codex, tum ille, qui *Repertorium* vel *Excerpta Canonum* audit, legentibus innotescant: *

Dejemos al tiempo que descubra el autor, que se nos oculta, del *Excerpta Canonum*... Nos consta por lo dicho su antigüedad; y que con arreglo á ella se formó nuestro Código arábigo algun tiempo despues, ó algun latino, del que se trasladó al Arabe; aunque nos inclinamos mas á lo primero, fundados en que no se ha descubierto noticia, ni el menor indicio, de un solo códice, que pudiese haber servido de original para la version, y en que han llegado á nuestro tiempo muchos ejemplares de la *Instituta* (el *Excerpta Canonum*), todos acordes en su contenido, y en el método de indicar solamente los cánones correspondientes á cada título ó materia, sin insertarlos como se ven en nuestro códice Arabe. De aquí podemos conjeturar... que es obra original en ambos idiomas. Será mas fácil persuadirse á este juicio,

si se observa que todos los ejemplares que conocemos de la Instituta, se hallan al principio de algun código de la coleccion grande de Concilios y Epistolas; y como en estos están integros los cánones que aquella indica, seria inútil el doble trabajo de incluirlos en ella, teniéndolos en el cuerpo de la obra, en el Concilio ó decretal á que correspondian; pero tratándose de trasladar al Arabe la Instituta, era preciso insertar á la letra los cánones ó capitulos que en ella se citan; pues de otro modo, seria infructuosa la version para aquellos en cuyo obsequio se hacia, y seria darles en Arabe el indice de una obra latina que, si la entendian, estaba de mas la version de aquel, y sino la entendian, les era del todo inútil... (Pag. 144-46.)

Concluimos que el *Excerpta Canonum*, que es como indice ó prontuario del código Arabe, se compuso despues del Concilio XVII de Toledo, (al cual hace referencias) pero antes del siglo IX (porque se hallaba ya á lo menos desde principios de este siglo en todos nuestros códigos góticos): que este mismo código (el Arabe) es en su clase original...; que el presbitero Vicente fué autor de la coleccion Arabe, y que probablemente fué de la Bética... La falta del Prólogo de nuestro Código nos obliga á recurrir á conjeturas... (Pag. 147-48).

El código Arabe está compuesto de diez libros con sus respectivos títulos, que en el órden y materia corresponden á los mismos de la citada Instituta, con las pequeñas variaciones que tambien se advierten en esta, cotejada la de unos códigos con otros, y se reducen á posponer y anteponer algun título de un propio libro, y algunos cánones ó capitulos dentro de un mismo título; y tal vez á citar mas ó menos cánones en una materia... (Pag. 109).

(N. S. Ad hanc ipsam epocham, originis nempe Juris Ecclesiastici Hispani, adscribendæ sunt Imperatorum leges, Codicis scilicet Theodosiani, qui Tolosæ promulgatus est an. 506. Non enim dedignabatur Ecclesia nostra suos sæcularium Principum legibus Canones adcomodare, earumque non semel auctoritate confirmatos statuere. Id perspicere in sequenti tabella:

Syn. Bracar. I Cap. 18. respicit ad Leg. 4 Tit. 17 Lib. 9 Cod. Theodos.

Syn. Hispal. II Can. 1. ad Leg. 2 Tit. 5 Lib. 5 Cod. Theodos.

Eadem Synodus Can. 3. ad Leg. 1 Tit. 9 Lib. 5 Cod. Theodos.

Syn. Tolet. IV Can. 34. ad Leg. unic. Tit. 8 Lib. 2 Novell.

Eadem Syn. Can. 46. ad Leg. unic. Tit. 5 Lib. 2 Novell.

Verum peracta à Reccesvintho, anno II Imperii Leovigildi, Reccaredi, Sisebuti, Sisenandi, Chindasvindi, et ab ipso latarum legum compilatione, uti colligitur ex *Leg. 5 tit. 1. lib. 2. Fori Judic.* quæ quidem in peculiarem exiit juris dicendi regulam, et cujus *reverendis Sanctionibus*, ut verbis utamur Synodi Toletanæ IX Can. 13, nedum populus, sed et Clerus etiam cogebatur *Leg. 2. tit. 1. lib. 2. Fori Judic.*, abolitis, prorsus Romanis

constitutionibus, *Leg. 8. tit. 1. lib. 2. ejusdem*, jam tunc Hispaniarum Patres suos secundum Gotthorum Leges, Canones constituere cœperunt. Id factum est in Syn. Tolet. IX, Can. 13, in quo ad *Leges lib. 3. tit. 1. Fori Judicum* respexerunt; in Toletana XII, in qua Canone 7 *Legem Wambani Regis*, ab Ervigio temperatam, et Canone 9 ab ipso Ervigio contra Judæos editam confirmarunt; et insuper in Toletana XIII Canone 4, in quo ad *Leges lib. 9. tit. 1. ejusdem* intenderunt.

In Hispania igitur, præter Cathalauniæ Regnum, in quo modificatæ sunt Gotthorum leges, et aliæ suffectæ in Synodo Barcinonensi an. 1064 sub Hugone Legato, Forum Judicum obtinebat, et usque ad *Forum Regale* obtinuit. At non deerant privati alii Codices, videlicet *Septempublicensis*, ac *Vetus Castellæ* à Sanctio Garcia traditi, aliique vulgo *Chartæ Populationum* appellatæ, quibus recens expugnatis urbibus nonnulla indulgebantur privilegia, scilicet *Vetus Legionis*, ab Alphonso V datus in Syn. Legionensi an. 1020, et in Cojacensi an. 1050 Canone 13 à Ferdinando I confirmatus; *Suprarviensis* item an. 1050, et *Jaccensis*, quibus Aragonum, et Navarrae populi regebantur.

Opinio eorum, qui Veterem Castellæ Codicem, de quo hic sermo, Sanctio Garcia adscribunt, ejusdem Præfationi, sub Petro I adpositæ, adversari videtur; ut et veritati consonum, quod ista de re asserit Auctor operis: *Historia de la Legislacion Española*, desde los tiempos mas remotos hasta la época presente, Matrit. 1849, cap. 9: videlicet: *El Fuero Viejo de Castilla* es obra de los ricos-homes y hijos-dalgo del siglo XIII, que lo escribieron por mandado del Monarca D. Alonso VIII. La opinion que atribuye su origen á los condes de Castilla, es enteramente gratuita y errónea, como ha demostrado con sólidas razones el Sr. Marina; y tambien es equivocada la de este escritor cuando lo supone formado por los comunes ó concejos de los pueblos castellanos.

CAPUT VI.

DE RECENTIORIBUS JURIS CANONICI COLLECTIONIBUS.

- 73. GRATIANI DECRETUM.— 74. EJUS METHODUS.—75. DECRETI LAUDES.—
- 76. VITIA.—77. EORUM EMENDATIO.—78. DE NOMINE PALEÆ.—79. DECRETI AUCTORITAS.—80. COLLECTIO BERNARDI CIRCA.—81. COLLECTIONES GILBERTI, ALANI, JOANNIS GALENSIS.—82. COLLECTIONES DECRETALIU INNOCENTI III.—83. DECRETALIA HONORII III.—84. COLLECTIO GREGORII IX.—85. CUR DECRETALIU NOMINE APPELLETUR?—86. EJUS FONTES.—87. DIVISIO.—88. COLLECTIO BONIFACII VIII.—89. CLEMENTINÆ.—90. EXTRAVAGANTES.—91. GLOSSÆ.

Transgredimur nunc ad recentiores Juris [Canonici collectio-